

"Circe - European regions toward Circular Economy"

Projekt Interreg Europa

Plan Wykonawczy Województwo Dolnośląskie

Wersja robocza

„Ten dokument odzwierciedla poglądy autora. Władze programu nie ponoszą odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie zawartych w nim informacji.”
Tomasz Krzeszowiec

Dłga A. Fyler M

**Interreg
Europe**

Circe
Interreg Europe

1. Spis treści

1. Spis treści	1
2. Streszczenie	1
3. Obowiązujący dokument strategiczny	2
3.1 Informacje ogólne	2
3.2 Kontekst Polityczny	4
3.3 Narzędzia i instrumenty polityki wspierania GOZ	4
3.4 Działania	4
4. Dokąd zmierzamy?	12
5. Zalecenia dla nowej strategii w obszarze GOZ	13
a. Obowiązujący dokument strategiczny	14
b. Aktualizacja obowiązującego dokumentu strategicznego	14
6. Rekomendacje dla innych instrumentów polityki regionalnej	15

2. Streszczenie

Nazwa projektu: CircE

Organizacja partnera: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Województwo Dolnośląskie

Inne organizacje zaangażowane przez partnera (jeśli dotyczy): -

Państwo: Polska

NUTS2: Województwo Dolnośląskie

Osoba do kontaktu: Michał Frycz

email: Michal.frycz@umwd.pl
numer telefonu: +48 71 776 91 86

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

3. Obowiązujący dokument strategiczny

3.1 Informacje ogólne

Od roku 2004, kiedy Polska stała się członkiem Unii Europejskiej, Województwo Dolnośląskie konsekwentnie rozpoczęło budowanie polityki wspierającej innowacyjną kulturę gospodarczą, opartą na założeniach gospodarki opartej na wiedzy sformułowanej w Strategii Lizbońskiej UE, która nałożyła na rządy i regiony konieczność tworzenia dokumentów strategicznych dotyczących innowacyjności gospodarki.

Pierwszym tego rodzaju dokumentem w Województwie Dolnośląskim, była przyjęta w 2005r. przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego - *Dolnośląska Strategia Innowacji*, która obowiązywała przez 6 lat. Po tym czasie, w roku 2011, z powodu intensywnych zmian społeczno-gospodarczych w regionie, dokument ten zaktualizowano i Zarząd Województwa przyjął do realizacji Regionalną Strategię Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 (RSI WD 2011-2020). RSI WD 2011-2020 jest dokumentem strategicznym o charakterze programu rozwoju. Zostały w nim zidentyfikowane tzw. branże kluczowe oraz specjalizacje naukowo-technologiczne w przekroju funkcjonujących w regionie ośrodków naukowych oraz przedsiębiorstw. Dokument powstał w oparciu o analizę SWOT, zawiera system monitoringu wskazanych celów, ewaluację całości programu oraz proponowane źródła finansowania wskazanych działań. Wspólnie z RSI został opracowany Plan Wykonawczy do Strategii na lata 2012-2014. W proces opracowywania dokumentu, w ramach grup roboczych, zaangażowano m. in. przedstawicieli biznesu i nauki; środowiska te były także reprezentowane w Komitecie Sterującym ds. RSI.

Dokument został w 2015 r. uzupełniony o załącznik „*Ramy strategiczne na rzecz Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska*”. Załącznik ten wraz z opisem zidentyfikowanych dla regionu 6 Inteligentnych Specjalizacji, był wynikiem procesu przedsiębiorczego odkrywania, którego genezą powstania były

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

rekomendacje Komisji Europejskiej (*Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*) wraz z zaleceniami dla państw członkowskich w zakresie zreformowania systemu prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, który opierać się ma na zwiększeniu roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju w krajach UE, w wyniku podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy oraz przeradzania się innowacyjnych pomysłów w nowe produkty i usługi. Jednym z instrumentów realizacji priorytetu UE - gospodarki opartej na wiedzy było wprowadzenie koncepcji regionalnych i krajowych obszarów inteligentnej specjalizacji. Konieczność identyfikacji i wskazania inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym, wynikała również z konieczności spełnienia warunku *ex ante*, ujętego w Umowie Partnerstwa i była kryterium warunkującym otrzymanie wsparcia na obszary inteligentne w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Europejskie regulacje dotyczące Gospodarki o obiegu zamkniętym zostały zawarte przede wszystkim w dokumencie „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Ku gospodarce o obiegu zamkniętym: program "zero odpadów" dla Europy" w sprawie zamknięcia obiegu - plan działania UE, ogłoszonym 2 Grudnia 2015 r. Prace w Polsce nad dokumentem regulującym GOZ, na poziomie krajowym zostały rozpoczęte dopiero w 2017 r. Temat GOZ nie był zatem tematem najważniejszym zarówno w opracowaniach istniejących dokumentów strategicznych ani pracach nad istniejącym regionalnym programem operacyjnym, które zaowocowały projektami w obszarze GOZ nie finansowanymi ze źródeł państwowych lub europejskich. Dopiero przyjęcie komunikatu Komisji Europejskiej i zmiana paradygmatu w polityce europejskiej kierowanej przez takie projekty jak CircE, dały możliwość wpłynięcia na kształt przygotowywanych lub właśnie aktualizowanych dokumentów strategicznych, w tym Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego. Z tego powodu w obecnym budżecie województwa wciąż nie ma środków finansowych na działania dotyczące CE. To musi zostać zmienione.

Jednym z głównych powodów przystąpienia Województwa Dolnośląskiego do projektu CircE było zebranie doświadczenia od partnerów projektu pochodzących z regionów, które już rozwinęły koncepcję GOZ oraz aktualizacja regionalnego dokumentu strategicznego, który obejmuje kwestie badań i rozwoju w regionie - Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 – aby zapisy w niej zawarte obejmowały również GOZ. Daje to również możliwość organizacji Testu pilotażowego, który w następnych latach, nawet na większą skalę, może być przeprowadzony w regionie i finansowany z budżetu województwa lub funduszy europejskich. Taki Test dawałby możliwość sprawdzenia rozwiązań i działań w zakresie GOZ i ich efektywnemu wdrażaniu w następnej dekadzie.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Beata N. Fijał

3.2 Kontekst Polityczny

Plan Działań ma wpłynąć na: Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego
 Europejska współpraca terytorialna
 Inne instrumenty polityki rozwoju regionalnego

Nazwa dokumentu, którego dotyczy wniosek: Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011–2020

3.3 Narzędzia i instrumenty polityki wspierania GOZ

Aktualnie obowiązujący na Dolnym Śląsku dokument strategiczny regulujący kwestie polityki innowacyjnej w województwie, jakim jest RSI WD 2011 – 2020 wraz z załącznikiem „Ramy strategiczne na rzecz Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska”, nie odnosi się w sposób bezpośredni do problematyki gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ). Dokument wskazuje cztery cele strategiczne i powiązane z nimi cele operacyjne. Cel 1. Wzmacnianie innowacyjnych umiejętności i postaw, kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy, Cel 2. Zwiększenie szansy na sukces innowacyjnych projektów biznesowych, Cel 3. Wzrost potencjału innowacyjnego dolnośląskich jednostek naukowych, Cel 4. Rozwój współpracy w gospodarce w obszarze Innowacji. Z uwagi na ograniczone zasoby jakim dysponował w trakcie tej dekady regionalny system innowacyjny, cele strategiczne realizowane są poprzez projekty i działania uczelni, jednostek badawczo – rozwojowych i firm wspierane finansowo przez samorząd z budżetu własnego i z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020, jak również z programów krajowych. Większość z realizowanych przedsięwzięć wpisuje się również w jedną z sześciu zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji na Dolnym Śląsku. Chociaż aktualnie obowiązujące dokumenty strategiczne dot. polityki innowacyjnej nie wskazują bezpośrednio na wsparcie gospodarki obiegu zamkniętego na Dolnym Śląsku, to warto zaznaczyć, że w ramach niektórych podobszarów zidentyfikowanych inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska można wskazać działania wpisujące się w GOZ. Samorząd wspiera więc i współfinansuje ze środków własnych i europejskich projekty, których przedmiotem jest m.in. opracowywanie innowacyjnych materiałów, biomateriałów i chemikaliów specjalistycznych (IS Branża Chemiczna i Farmaceutyczna), Elektromobilność i Systemy zwiększające efektywność transportu (IS Mobilność Przestrzenna), Technologie pakowania i przechowywania żywności (IS Żywność Wysokiej jakości), Technologie odzysku materiałów użytecznych, recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów (IS Surowce naturalne i wtórne) jak również innowacyjne rozwiązania dla „inteligentnych domów” i inteligentnych miast”.

3.4 Działania

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Działanie 1 – Aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020

PROGRAM REGIONALNY
DOLNOŚLĄSK
Zakup współfinansowany przez Urząd
ze środków Europejskiego Funduszu Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020

1. Informacje ogólne

W toku realizacji projektu Województwo Dolnośląskie zebrało wiedzę i szereg doświadczeń w obszarze Gospodarki o obiegu zamkniętym na poziomie europejskim i regionalnym. Trzeba powiedzieć, że jednym z najważniejszych celów Circe było określenie potencjału GOZ każdego regionu uczestniczącego w projekcie. W przypadku Dolnego Śląska przed przystąpieniem do projektu nie było dostępnej wiedzy o sektorach gospodarki o obiegu zamkniętym w regionie i jego potencjale wzrostu. Pierwszym zadaniem każdego partnera projektu było zidentyfikowanie obszarów, w których każdy region ma największy potencjał. W przypadku Dolnego Śląska są to surowce naturalne, odpady żywnościowe i biomasa. Następnie, w oparciu o te ustalenia, każdy partner musiał zebrać grupę interesariuszy reprezentujących opisane branże. Z pomocą interesariuszy Dolny Śląsk przygotował tzw. Raport Priorytetowy, w którym uszeregowano najlepsze szanse i możliwości w tych trzech sektorach. Jedną z podstaw projektu było także sformułowanie, przez każdego partnera projektu, raportów dotyczącego szans i barier dotyczących rozwoju systemu gospodarki o obiegu zamkniętym w jego regionach. Stały się one ogromnym zasobem wiedzy potrzebnej do określenia potencjału gospodarki o obiegu zamkniętym w regionie, mocnych i słabych stronach oraz obszarów GOZ, które należy rozwinąć. Pomogły one w sformułowaniu ostatecznych celów operacyjnych w zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, ale pomogą one również określić odpowiednie zapisy w aktualizowanej wersji RSI.

Projekt dał nam również okazję, abyśmy sami zobaczyli przykłady podejścia partnerów do wyzwań związanych z GOZ, takich jak te pochodzące z wizyt studyjnych w Holandii w czerwcu 2018 r., gdzie przedstawiono nową strategię na rzecz GOZ. Również inne wizyty studyjne wyraźnie pokazały odkryty potencjał GOZ w rozwiązaniach branży modowej i AGD. Kolejną dobrą praktyką była działalność edukacyjna „Recircula Challenge” z Katalonii, która rozpoczęła się w lutym 2019 r. i obejmowała przygotowanie wyzwania dla kilku grup studentów, którzy pracowali nad problemami związanymi z torbami z tworzywa sztucznego i foliami, a na koniec zaprezentowali rozwiązania półrocznej burzy mózgów i pracy w zróżnicowanych pod względem kompetencji grupach studentów na jednodniowych warsztatach.

2. Działanie

Działania podjęte w drugiej fazie projektu dotyczące aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji będą realizowane w ramach dwóch głównych działań: aktualizacji strategii oraz organizacji systemu monitorowania i oceny dokumentu. Po pierwsze, w ramach realizacji Planu Wykonawczego dolnośląska Strategia Innowacji zostanie zaktualizowana, aby lepiej reagować na pojawiające się nowe wyzwania, w tym wyzwanie gospodarki o obiegu zamkniętym. Następnie opracowany zostanie system monitorowania i oceny nowej strategii. Utrzymane zostaną również wszystkie kontakty z innymi partnerami projektu i interesariuszami projektu Circe. Wyniki prac nad głównym filarem planu działania zostaną przedstawione za pośrednictwem kanałów komunikacji opracowanych w pierwszej fazie projektu, takich jak strona internetowa projektu i spotkania z zainteresowanymi stronami oraz zaplanowane w drugiej fazie z partnerami projektu. Dzięki temu możliwe będzie prawidłowe promowanie wyników prac nad aktualizacją RSI.

Proces aktualizacji Dolnośląskiej Strategii Innowacji (RSI 2030) przebiega zgodnie z ustalonym i przyjętym harmonogramem przez Zarząd Województwa:

- a) grudzień 2019 - kwiecień 2020 r. - przygotowanie projektu RSI 2030
- b) kwiecień - czerwiec 2020 r. - publiczne konsultacje projektu RSI 2030, w tym organizowanie konsultacji w ramach prac grupy interesariuszy Circe w celu zapewnienia odpowiednich zapisów GOZ w nowej strategii i przedstawienie kluczowych ustaleń z projektu Circe, np. priorytety, które zostały ocenione przez interesariuszy

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Dęga P. Fryga

- c) czerwiec - sierpień 2020 r. - przygotowanie sprawozdania z oceny ex-ante projektu RSI 2030
- d) sierpień - wrzesień 2020 r. - prezentacja uaktualnionego RSI 2030 komitetom Dolnośląskiego Zgromadzenia Regionalnego
- e) wrzesień 2020 r. - Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjmuje Dolnośląską Strategię Innowacji 2030 do realizacji
- f) październik 2020 r. - czerwiec 2021 r. - ustanowienie systemu monitorowania RSI 2030 i gromadzenie danych na temat wdrażania przepisów dotyczących CE.

3. Zaangażowane strony

- a) Zarząd Województwa Dolnośląskiego – wyrażenie zgody na podjęcie prac nad przygotowaniem Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030 oraz zaakceptowanie zasad trybu prac i harmonogramu prac nad DSI 2030. Przyjęcie finalnej wersji dokumentu.
- b) Departament Gospodarki, Wydział Rozwoju Gospodarczego – koordynacja prac nad DSI 2030, w tym: zlecenie przygotowania projektu zaktualizowanej Strategii, przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu Strategii, zlecenie ewaluacji ex – ante projektu Strategii i strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii. Współpraca z Sejmikiem Województwa w zakresie przedstawienia informacji dotyczących przebiegu prac nad Strategią i prezentacja projektu Strategii komisjom Sejmiku Województwa.
- c) Grupa ekspertów od DSI 2030 – do zadań Grupy ekspertów należy w szczególności współpraca z Wydziałem Rozwoju Gospodarczego UMWD, który koordynuje proces aktualizacji i opracowania DSI 2030, współpraca z Wykonawcą związanym umową na opracowanie DSI 2030, ocena założeń i celów DSI 2030, ocena modelu wdrażania oraz monitoringu DSI 2030, ocena uwag i propozycji zgłaszanych podczas konsultacji społecznych projektu dokumentu DSI 2030.
- d) Grupa interesariuszy projektu CircE – udział w konsultacjach społecznych projektu Strategii DSI 2030. Pomoc przy przygotowaniu właściwych zapisów strategicznych zbliżających województwo dolnośląskie do realizacji polityki GOZ w województwie, które wpisane zostaną w treść nowego dokumentu.

4. Ramy czasowe

Listopad 2019 – wrzesień 2020 – proces aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020

Wrzesień 2020 – Czerwiec 2021 - wdrożenie systemu monitorowania i oceny ryzyka RSI 2030 oraz gromadzenie danych na temat wdrażania przepisów dotyczących GOZ

5. Koszty

Koszt aktualizacji Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2030 to około 207 000 PLN.

6. Źródła finansowania

Aktualizacja Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2011-2020 jest w całości finansowana z budżetu województwa dolnośląskiego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

DEGA A. Fura

Działanie 2 – Test pilotażowy inicjatywy edukacyjnej „Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał”

a u r u m
Sancte Deus

1. Informacje ogólne

Równoległe z aktualizacją RSI planowany jest również Test pilotażowy, którego celem jest organizacja serii warsztatów edukacyjnych dla uczniów szkół podstawowych, zawodowych, liceów i szkół wyższych, aby promować ideę GOZ. Wszystkie regiony zgodziły się na podstawie ustaleń raportów, że w celu poprawy poziomu zrozumienia GOZ wśród menedżerów i pracowników firmy aby wdrażać kampanie uświadamiające, aby pokazać korzyści finansowe, dobre praktyki, przewodniki i punkty konsultacyjne ułatwiające wdrożenie GOZ, wsparcie dla przedsiębiorców itp. Aby pobudzić zainteresowanie obywateli, zaproponowali przeprowadzenie kampanii uświadamiających na temat oznakowania ekologicznego i zrównoważonego rozwoju lub przeprowadzenie kampanii proekologicznych i promujących GOZ skoncentrowanych na zmieniających się zachowaniach społecznych.

Co więcej, Raport dot. Szans i Raport na temat Barrier, które zostały napisane w pierwszej fazie projektu, pomógł regionowi określić potencjał, ale także zagrożenia dla gospodarki o obiegu zamkniętym. Dwie szanse, które zostały uwzględnione w raporcie stworzonym przez Województwo Dolnośląskie, zawierały dwa wyniki działań partnerów projektu poprzez proces wymiany doświadczeń, które składają się z aspektów edukacyjnych (Wprowadzenie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym do odpowiednich kursów uniwersyteckich i podnoszenie świadomości na temat potencjału gospodarki o obiegu zamkniętym wśród obywateli). W tym miejscu należy w szczególności podkreślić doświadczenie zdobyte w zakresie działań prowadzonych w duchu GOZ, które można by wdrożyć na Dolnym Śląsku podczas wizyt studyjnych w Holandii w czerwcu 2018 r. Podczas rozmów z partnerami z Katalonii działalność edukacyjna pod nazwą „Recircula Challenge”, która rozpoczęła się w lutym 2019 r. i obejmowała przygotowanie wyzwania dla kilku grup studentów, którzy pracowali nad problemami związanymi z torbami z tworzyw sztucznych i foliami, okazała się doskonałym przykładem działalności edukacyjnej i propagującej. Ważne jest również to, że o potrzebie przeprowadzenia szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych i promocyjnych dotyczących idei GOZ w Województwie Dolnośląskim od samego początku zgłaszali regionalni eksperci zgromadzeni w grupie interesariuszy projektu CircE, powołanej na początku istnienia projektu. Taka kampania edukacyjna jest również ważna ze względu na realizację nowych zapisów Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 w sprawie celu strategicznego 4: Edukacja społeczna na rzecz gospodarki cyrkularnej (kampanie społeczne, kampanie świadomościowe) w ramach celu operacyjnego **Rozwój gospodarki cyrkularnej**.

2. Działanie

Głównym celem planowanego Testu pilotażowego w projekcie CircE jest przeprowadzenie innowacyjnych działań edukacyjnych z dziećmi, młodzieżą i studentami na Dolnym Śląsku, których tematem będzie edukacja dla gospodarki o obiegu zamkniętym oraz promocja postaw pro-cyrkularnych, ze szczególnym uwzględnieniem nacisk na edukację dot. odpadów i rozsądne wykorzystanie ograniczonych zasobów. Głównym organizatorem działań edukacyjnych ma być fundacja lub stowarzyszenie beneficjenta zajmujące się kampaniami edukacyjnymi i społecznymi dotyczącymi działań proekologicznych i prorozwojowych wybrana w ramach otwartego konkursu organizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Test pilotażowy, w drugim i trzecim semestrze drugiej fazy projektu (2020), obejmie co najmniej jeden warsztat dla uczniów szkół podstawowych, średnich, zawodowych lub studentów, jednak UM planuje zorganizowanie dwóch lub trzech warsztatów ogółem. Zajęcia będą obejmowały część teoretyczną i praktyczną, a także Hackathon, jeśli wydarzenie będzie organizowane dla studentów. Podczas Hackathonu wcześniej wybrane zespoły złożone ze studentów będą próbowały zmierzyć się z wyzwaniami dotyczącymi różnych obszarów GOZ i stworzą aplikację do poprawy jednego z wybranych obszarów GOZ na Dolnym Śląsku. Wyzwania, które zostaną przedstawione podczas Hackathonu, zostaną opracowane we współpracy z interesariuszami projektu CircE, którzy będą również uczestniczyć w opracowaniu programu warsztatów dla studentów. Trudność wyzwań zostanie dostosowana do wieku i wiedzy uczestników.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki
Tomasz Krzeszowiec

Test proponuje się zaplanować w następujący sposób:

Semestr 1

- 1) Organizacja otwartego konkursu dla organizacji pozarządowych w celu wyłonienia fundacji lub stowarzyszenia, które będzie odpowiedzialne za zorganizowanie pilotażowego testu we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego (UMWD).
- 2) I warsztat w grudniu 2019 r. / Styczniu 2020 r. na jednym z uniwersytetów lub szkole we Wrocławiu - jednodniowy warsztat otwarty dla wszystkich w tym przedsiębiorców, natomiast skierowany będzie do uczniów, zostanie przygotowany pod nadzorem UMWD oraz zgodnie z priorytetami środowiskowymi miasta lub regionu. Wyzwanie będzie miało formę Hackathonu. Warsztaty zostaną podzielone na dwie części, jedna będzie bardziej teoretyczna, a jej celem będzie poinformowanie uczniów w najbardziej angażujący i atrakcyjny sposób o znaczeniu GOZ i zrównoważonym rozwoju oraz korzyściach, jakie się z tym wiążą dla nich i środowiska, w którym żyją. Druga część będzie jeszcze bardziej atrakcyjna, ponieważ jej celem będzie prezentacja działań cyrkularnych w formie aktywnych warsztatów i zabawy.

Semestr 2

- 1) Organizacja kolejnego otwartego konkursu dla organizacji pozarządowych w celu wyłonienia fundacji lub stowarzyszenia, które będzie odpowiedzialne za zorganizowanie pilotażowego testu w współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Dolnośląskiego.
- 2) II warsztat w maju / czerwcu 2020 r. na jednym z uniwersytetów lub szkole we Wrocławiu - warsztaty potrwać jeden lub dwa dni, otwarty dla wszystkich w tym przedsiębiorców, natomiast skierowany będzie do uczniów. Podczas pierwszego dnia uczestnicy zapoznają się z wyzwaniami dotyczącymi jednego z tematów GOZ (na przykład: marnotrawienia żywności), które zostaną przedstawione przez zespół interesariuszy CircE z pomocą pracowników uniwersytetów oraz poznają składem członków swojego zespołu. W drugiej części dnia (lub drugiego dnia) zespół będzie pracował nad pomysłami i nad ostatecznym rozwiązaniem danego wyzwania. Wyniki działań wszystkich zespołów zostaną przedstawione jury złożonemu ze specjalistów w tej dziedzinie: pracowników uniwersytetów, przedsiębiorców lub CircE SH.

Semestr 3

- 1) III warsztat w październiku / listopadzie 2020 – warsztat dla uczniów szkół średnich lub zawodowych w jednym z miast na Dolnym Śląsku (np. Wałbrzychu lub Jeleniej Górze). Warsztat zaplanowano jako wydarzenie jednodniowe. Podobnie jak w przypadku I warsztatu, zostanie on przygotowany z pomocą i pod nadzorem UMWD, zgodnie z priorytetami projektu CircE. Warsztaty zostaną również podzielone na dwie części, gdzie pierwsza będzie teoretyczna, a jej celem będzie przekazanie wiedzy o tym, jak ważne jest bycie cyrkularnym i związane z tym korzyści dla ludzi i środowiska, w którym żyją, oraz drugiej części, praktycznej.
- 2) Ostateczne rozliczenie finansowe z wykonawcą - semestr 3 / semestr 4.

Semestr 4

W tym semestrze nie odbędą się żadne zajęcia. Ostatnie miesiące projektu powinny być w całości poświęcone zamknięciu projektu.

3. Zaangażowane strony

- a) Departament Gospodarki, Wydział Rozwoju Gospodarczego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego - przeprowadzenie otwartego konkursu dla organizacji pozarządowych w celu wyłonienia fundacji lub innego stowarzyszenia, które będzie odpowiedzialne

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Dęga P. Fryca

za zorganizowanie Testu pilotażowego. Akceptowanie każdego etapu programu Testu pilotażowego.

- b) Interesariusze projektu CircE - udział w opracowywaniu programu warsztatów
- c) Organizacja pozarządowa - Organizacja warsztatów i ich wdrożenie

4. Ramy czasowe

- a) lipiec - grudzień 2019 r. - przeprowadzenie konkursu dla organizacji pozarządowych na przeprowadzenie Testu pilotażowego, którego tematem będzie co najmniej jeden warsztat edukacyjny wdrażający idee GOZ i promujący je wśród uczniów i studentów. Warsztaty zostaną przeprowadzone z udziałem zaproszonych ekspertów i wykładowców reprezentujących uniwersytety i biznes. Test pilotażowy będzie oparty na doświadczeniach zdobytych w pierwszej fazie realizacji projektu i zapoznaniu się z podobnymi działaniami edukacyjnymi prowadzonymi przez zagranicznych partnerów projektu. Akcja edukacyjna jest częścią spełnienia priorytetów GOZ określonych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, a także realizuje pomysły, które wyłoniły się podczas realizacji projektu CircE
- b) styczeń - maj 2020 r. przeprowadzenie drugiego konkursu dla organizacji pozarządowych, którego tematem będą warsztaty edukacyjne promujące idee GOZ wśród uczniów i studentów
- c) grudzień 2019 r. - grudzień 2020 r. - wdrożenie Testu pilotażowego CircE
- d) styczeń - lipiec 2021 r. - podsumowanie Testu pilotażowego projektu CircE. Formułowanie końcowych wniosków dotyczących przeprowadzonych działań i wdrożenia założonych wskaźników.

5. Koszty

Koszt Testu pilotażowego szacowany jest na ok. 75 000 PLN.

6. Źródła finansowania

Wdrożenie Testu pilotażowego planowane jest w drugiej fazie projektu i powinno być w całości sfinansowane ze środków budżetu Województwa Dolnośląskiego.

Data: 29.01.2020 Marszałek
Województwa Dolnośląskiego

Podpis: [Signature]
Cezary Przybylski

Podpis: [Signature]
Wicemarszałek
Województwa Dolnośląskiego
Grzegorz Mucko

Urząd Marszałkowski
Województwa Dolnośląskiego
Departament Gospodarki
Pieczęćka organizacji: Walońska 3-5, 50-413 Wrocław

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki
[Signature]
Tomasz Krzeszowiec

Doga A. Fijał M

4. Dokąd zmierzamy?

Z uwagi na ośmiolecie wdrażania DSI WD 2011 – 2020, zbliżającą się nową perspektywę programową i finansową Unii Europejskiej, zmianę sytuacji społeczno – gospodarczej regionu, niedawną aktualizację nadrzędnych dokumentów strategicznych województwa (SRWD 2030) i kraju (Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju) jak również doświadczenia pozyskane w toku realizacji projektów międzynarodowych w obszarze szeroko rozumianej Innowacji, takich jak Circe, koniecznym stała się aktualizacja Strategii. Celem aktualizacji jest również uzupełnienie jej o elementy potwierdzające spełnienie kryteriów tzw. „warunku podstawowego”, którego wypełnienie gwarantować będzie otrzymanie i wydatkowanie co najmniej 35 % środków w nowym RPO przeznaczonych na cel „Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”. Regionalna Strategia Innowacji 2030, dostosowana będzie do obecnych potrzeb i możliwości gospodarki regionu, pozwalając na efektywne wykorzystywanie dostępnych na rozwój środków publicznych, w tym europejskich. Dokument ten będzie określał, w horyzoncie średniookresowym cele i kierunki rozwoju Województwa Dolnośląskiego w zakresie Innowacji, sposoby ich osiągania oraz podział ról i zadań instytucji tworzących dolnośląski system Innowacji. Wypracowane w ramach prac nad aktualizacją strategii, cele strategiczne i operacyjne oraz przedsięwzięcia strategiczne – grupy zadań strategicznych, będą podstawą formułowania założeń polityki innowacyjnej do roku 2030. W związku z tym, aktualizowana wersja strategii - DSI 2030, wskazywać będzie możliwości podziału kompetencji między różnymi podmiotami Dolnośląskiego Systemu Innowacji, tak aby wprowadzanie innowacji było procesem systematycznym i ciągłym. Aby to osiągnąć, zostanie

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki
Tomasz Krzeszowiec

przeprowadzone zakrojone na szeroką skalę uspołecznienie procesu aktualizacji strategii, angażując na każdym etapie procesu wielu przedstawicieli środowiska gospodarczego, naukowo-badawczego i samorządowego.

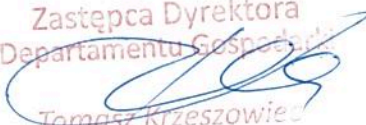
Struktura dokumentu uwzględniać będzie:

1. Część diagnostyczną, zawierającą: diagnozę sytuacji, analizę SWOT, prognozę trendów rozwojowych.
2. Część strategiczną, zawierającą: wizję, misję, cele strategiczne i operacyjne oraz grupy zadań strategicznych (przedsięwzięcia strategiczne).
3. Część dot. systemu wdrażania i założeń finansowania, zawierającą opis systemu wdrażania wraz ze wskazaniem instytucji i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów strategii.

System oceny realizacji, tj. monitoringu i ewaluacji strategii, zawierający: bazę wskaźników realizacji oraz opis sposobu monitorowania i ewaluacji realizacji celów strategii uwzględniający zbieranie i analizę danych o charakterze ilościowym i jakościowym.

5. Zalecenia dla nowej strategii w obszarze GOZ

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Delega N. Anna W

a. Obowiązujący dokument strategiczny

W trakcie opracowywania aktualnej wersji Dolnośląskiej Strategii Innowacji 2011 – 2020 nie obowiązywały jeszcze regulacje europejskie w obszarze GOZ, w tym przede wszystkim Komunikat Komisji Do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym. Prace nad krajowym dokumentem dotyczącym GOZ ruszyły dopiero w 2017 r., więc nie było możliwości aby dokumenty miały wpływ na opracowanie obowiązującej strategii. W ramach diagnozy stanu na początku tej dekady oraz formułowania prognozowanych trendów do roku 2020, zwrócono uwagę w toku prac nad Strategią na szereg czynników gospodarczych i środowiskowych, które będą miały kluczowy wpływ na rozwój gospodarczy i potencjał innowacyjny regionu. W ramach czynników gospodarczych podkreślono rolę zielonego rozwoju i wyzwań związanych z problemami klimatycznymi. Ponadto zauważono, że rosnącym wyzwaniem stojącym przed dolnośląskim systemem Innowacji będzie rosnąca świadomość społeczeństwa tworzącego nowe wzorce zachowań oraz konieczność postawienia na zielony rozwój. Jedną z rekomendacji bezpośrednio odnosiła się do konieczności wsparcia zamkniętego cyklu życia produktu. Podkreślono, że kurczące się zasoby naturalne oraz polityczna wrażliwość wobec rosnącego problemu odpadów sprawią, że polityka europejska iść będzie w stronę GOZ. Prognoza ta sprawdziła się i rzeczywiście od połowy bieżącej dekady KE we współpracy z Radą Europejską i Parlamentem Europejskim sformułowała pierwsze założenia polityki GOZ w UE. Należy jednak zauważyć, że mimo zidentyfikowania takich trendów, nie miało to wpływu na sformułowanie czterech celów strategicznych oraz celów operacyjnych Strategii. Temat GOZ był jeszcze na Dolnym Śląsku słabo zidentyfikowany w latach 2009/2010, w czasie prac nad aktualną wersją Strategii.

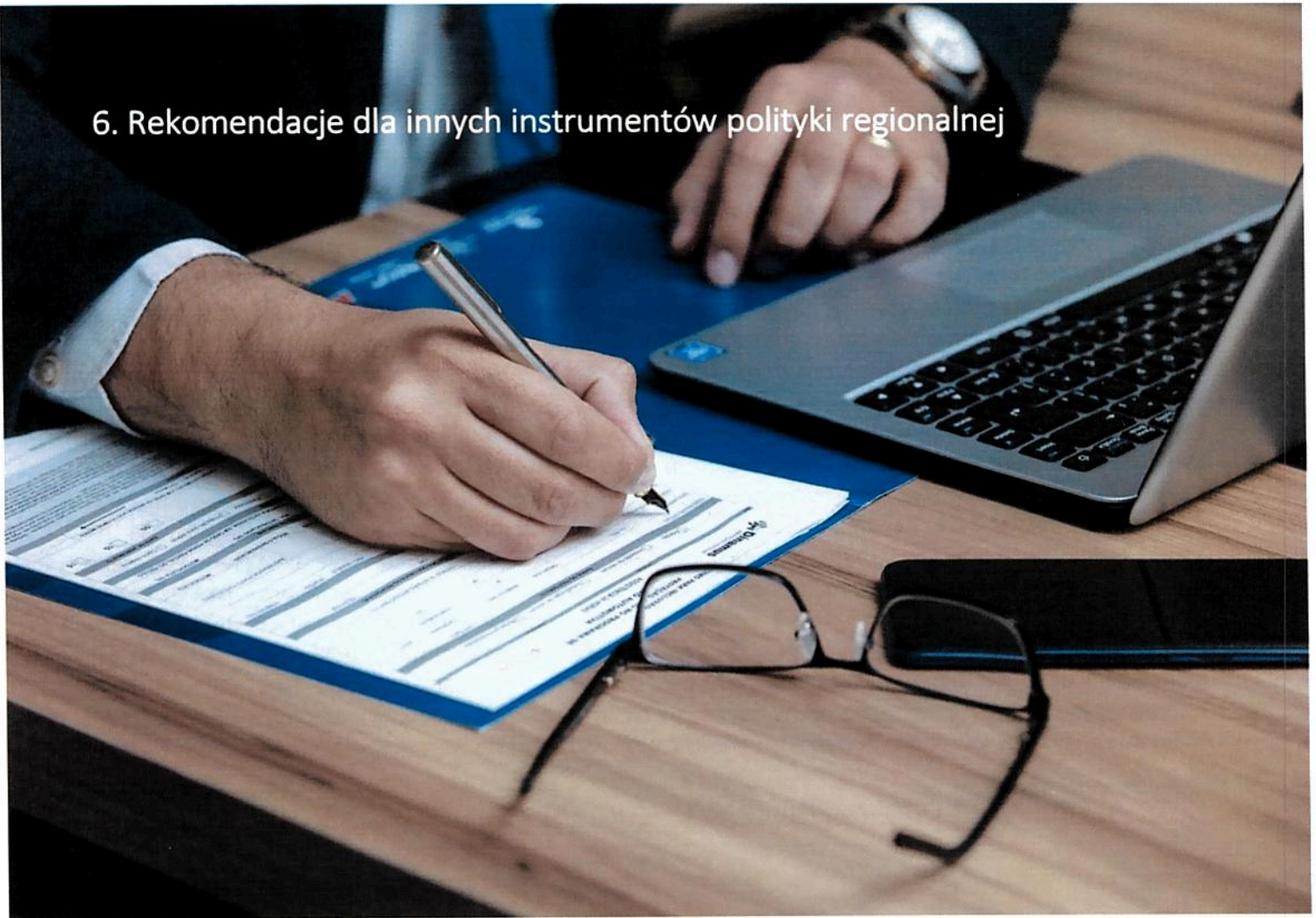
b. Aktualizacja obowiązującego dokumentu strategicznego

Prace nad aktualizacją obowiązującego dokumentu dopiero ruszyły. W lipcu 2019 r. powołana została grupa ekspertów, która uczestniczyć będzie w opracowywaniu finalnego dokumentu, natomiast nie odbyło się jeszcze żadne spotkanie z grupami roboczymi ds. inteligentnych specjalizacji oraz interesariuszami projektu Circe, którzy będą zaangażowani w pisanie dokumentu. Nie można więc na tym etapie wskazać konkretnych rekomendacji politycznych ani eksperckich. Finalna lista rekomendacji będzie gotowa w II połowie roku. Można jedynie wskazać na pewien zakres rekomendacji, które zostały spisane podczas spotkania Regionalnego Forum Terytorialnego z dnia 13 marca br., którego przedmiotem była akceptacja rozpoczęcia prac nad nową wersją Strategii. Regionalne Forum Terytorialne (RFT) jest podmiotem opiniodawczo - doradczym Zarządu Województwa Dolnośląskiego, stanowiącym platformę wymiany wiedzy, informacji i doświadczeń w zakresie strategicznych dla rozwoju zagadnień. Uwagi ekspertów dotyczyły przede wszystkim kształtu dokumentu, który wg ich opinii powinien zawierać właściwą listę wskaźników, dzięki którym będzie można skutecznie monitorować realizację zapisów Strategii i dokonać przydatnej ewaluacji, która pokaże na ile założone w dokumencie cele są realizowane. Ponadto zwrócono uwagę na konieczność weryfikacji listy obowiązujących inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska, co wpisuje się w proponowany zakres prac nad nowym dokumentem. Taka weryfikacja zostanie również przeprowadzona.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec

Dęga P. Tymon

6. Rekomendacje dla innych instrumentów polityki regionalnej

Jak już zostało wspomniane powyżej w pkt. 3 celem aktualizacji DSI jest również uzupełnienie jej o elementy potwierdzające spełnienie kryteriów tzw. „warunku podstawowego”, którego wypełnienie gwarantować będzie otrzymanie i wydatkowanie co najmniej 35 % środków w nowym RPO 2021 - 2027 przeznaczonych na cel „Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”. Można więc założyć, że sformułowane w toku procesu aktualizacji DSI rekomendacje polityczne oraz zaproponowane cele, w tym dot. GOZ, będą miały znaczący wpływ na kształt nowego RPO 2021 – 2027 i na sposób wydatkowania środków europejskich, krajowych i regionalnych, które bardziej niż dotychczas będą płynęły na projekty realizujące zasady zamkniętego obiegu materiałów.

Zastępca Dyrektora
Departamentu Gospodarki

Tomasz Krzeszowiec